

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра філософії та міжнародної комунікації

ЗАТВЕРДЖЕНО
гуманітарно-педагогічний факультет
19 червня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**
Історія Української державності

Галузь знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація»
Спеціальність С4 «Психологія»
Освітня програма «Психологія»
Гуманітарно-педагогічний факультет
Розробник: доцент кафедри філософії та міжнародної комунікації,
кандидат історичних наук, доцент, Оксана БУЛГАКОВА

Київ – 2025 р.

Опис навчальної дисципліни «Історія української державності»

Освітня компонента «Історія української державності» є обов'язковою складовою ОПП «Психологія». Вона охоплює коло теоретичних і практичних проблем історії українських земель від найдавніших часів до сьогодення в контексті світової історії. Вивчення дисципліни сприяє процесу формування у студентів історичного мислення, уміння аналізувати й узагальнювати історичні події та явища, визначати їх суть, причинно-наслідкові зв'язки між ними, виділяти основне, об'єктивне і суб'єктивне, самостійно оцінювати і інтерпретувати історичний процес, робити правильні висновки з метою успішної розбудови своєї національної держави, усвідомлювати її роль і місце у світовій історії.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	бакалавр	
Спеціальність	С4 «Психологія»	
Освітня програма	«Психологія»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	—	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Денна форма здобуття вищої освіти	Заочна форма здобуття вищої освіти
Рік підготовки	1 (2025/2026 н.р.)	
Семестр	2	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	30 год.	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	4 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є послідовне вивчення державно-політичного, соціально-економічного, духовного, етнічного, культурного розвитку українського народу в контексті розвитку світової цивілізації з урахуванням профілю університету.

Завдання навчальної дисципліни:

- сформувані у студентів цілісне уявлення про історичний розвиток українського народу на основі джерел та наукової літератури;
- закласти підвалини української свідомості;
- виховати фахівців, здатних аналізувати та використовувати історичний досвід у вирішенні актуальних проблем сучасної української державності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати основні теоретичні положення, важливі вузлові проблеми усіх тем програми, загальні закономірності історичного розвитку; складні та суперечливі явища, процеси в історії суспільно-політичного та культурного життя України у зв'язку із світовою цивілізацією; тенденції економічного розвитку України і, особливо, її агропромислового комплексу; добре орієнтуватись в історичних джерелах і новітній науковій літературі;

вміти синтезувати набуті знання у відповідне світосприйняття та високу політичну культуру; творчо застосовувати набуті знання з історії України у повсякденній діяльності, для орієнтації у суспільно-політичному житті, оцінювання суспільних явищ, подій; формувати власну наукову позицію щодо актуальних політичних проблем сьогодення; самостійно осмислювати закономірності історичного розвитку.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК):

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності психолога в різних сферах практики.

ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК4. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями у тому числі в полікультурному просторі.

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення у ситуаціях власної професійної діяльності.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) у професійній сфері.

ЗК9. Здатність працювати в команді, уміння організовувати роботу команди.

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності, мати активну громадську позицію та патріотичне ставлення до своєї країни.

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

– повного терміну денної форми здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма								Заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Українська державність: витоки, форми, тенденції														
Тема 1. Вступ до курсу «Історія української державності»	1	6	2	2			2							
Тема 2. Генеза української державності в епоху середньовіччя: наукова полеміка	2	6	2	2			2							
Тема 3. Литовсько-польський період української історії	3	6	2	2			2							
Тема 4-5. Козацько-гетьманська держава (сер. XVII ст. – кін. XVIII ст.)	4-5	12	5	5			2							
Тема 6. Відродження ідеї українського національного самовизначення та державності в XIX ст.	6	7	2	2			3							
Тема 7. Нові тенденції в суспільно-політичному житті України на початку XX ст.	7	8	2	2			4							
Разом за змістовим модулем 1		45	15	15			15							
Змістовий модуль 2. На шляху до відродження державності (XX – поч. XXI ст.)														
Тема 8. Українська революція та альтернативи державотворення (1917-1921 рр.)	8	6	2	2			2							
Тема 9. Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму	9	6	2	2			2							

Тема 10. Україна і друга світова війна: нова парадигма	10	6	2	2			2					
Тема 11. Зміни в політичному житті України (др. пол. 40–80-х рр. XX ст.)	11	6	2	2			2					
Тема 12-13. Особливості державотворчих процесів в незалежній Україні	12-13	9	3	3			3					
Тема 14. Україна і світ: геополітичний фактор в історичній ретроспективі	14	6	2	2			2					
Тема 15. Аграрний сектор економіки України: історія та сучасність	15	6	2	2			2					
Разом за змістовим модулем 2		45	15	15			15					
Усього годин		90	30	30			30					

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Історія української державності».	2
2	Гене́за української державності в епоху середньовіччя: наукова полеміка	2
3	Литовсько-польський період української історії	2
4-5	Козацько-гетьманська держава (сер. XVII ст. – кін. XVIII ст.)	4
6	Відродження ідеї українського національного самовизначення та державності в XIX ст.	2
7	Нові тенденції в суспільно-політичному житті України на початку XX ст.	2
8	Українська революція та альтернативи державотворення (1917-1921 рр.)	2
9	Радянська форма державності в Україні в умовах тоталітаризму	2
10	Україна і друга світова війна: нова парадигма	2
11	Зміни в політичному житті України (др. пол. 40–80-х рр. XX ст.)	2
12-13	Особливості державотворчих процесів в незалежній Україні	4
14	Україна і світ: геополітичний фактор в історичній ретроспективі	2
15	Аграрний сектор економіки України: історія та сучасність	2

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Методичне заняття	2
2	Державотворчі традиції на території України в стародавню добу: гіпотези та докази	2

3	Державотворчі традиції Княжої доби	2
4	Українські землі у складі іноземних держав XIV – I пол. XVII ст.	2
5	Українська державність в II половині XVII ст.	2
6	Функціонування державних механізмів на українських землях у XVIII ст.	2
7	Суспільно-політичний рух в Україні у XIX ст.	2
8	Національно-демократичні сили в боротьбі за українську державність (поч. XX ст.)	2
9	Боротьба за відновлення державності українського народу (1917–1921 рр.)	2
10	Суспільно-політичний розвиток українських земель у міжвоєнний період	2
11	Проблеми української державності в роки Другої світової війни	2
12	Суспільно-політичні трансформації в Україні (1945–1991 рр.)	2
13	Теорія та практика державного будівництва в умовах незалежності України	2
14	Українська держава на сучасному етапі	2
15	Розвиток аграрного сектору України в історичній ретроспективі	2

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Первісне суспільство і перші державні утворення на території України. Східні слов'яни. Зародження української державності. Київська Русь.	2
2	Галицько-Волинська держава – спадкоємиця Київської Русі. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та інших держав. Українські землі у складі Речі Посполитої (II пол. XVI ст. – I пол. XVII ст.).	4
3	Виникнення українського козацтва. Запорозька Січ. Українська національна революція середини XVII ст. і становлення козацької державності. Наступ царизму на козацьку державність, правобережні та західноукраїнські землі під владою Польщі в другій половині XVII-XVIII ст.	2
4	Українські землі у складі Російської та Австрійської імперії (кін. XVIII – I пол. XIX ст.). Україна у другій половині XIX ст. Українське національне відродження. Український культурно-національний рух. Україна на початку XX ст. (1900 р. – лютий 1917 р.).	2
5	Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр. Економічний та соціально-політичний стан України в 20-30-х роках XX ст.	4
6	Друга світова війна (1939-1945 рр.).	4
7	Україна в роки відбудови і подальшого розвитку народного господарства (1945-1950 рр.). Соціально-економічні та політичні процеси в Україні в другій половині 50-х – середині 80-х років. Поглиблення кризи тоталітаризму в СРСР і проголошення незалежності України (1985-1991 рр.).	6
8	Україна в умовах розбудови незалежності. Суть та основні напрями сучасної аграрної реформи.	6
	Разом	30

6. Засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист творчих робіт;

- пірінгове оцінювання.

6. Методи навчання

- проблемне навчання;
- практико-орієнтоване навчання;
- кейс-метод;
- проєктне навчання;
- перевернутий клас;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота;
- гейміфікація.

7. Методи оцінювання

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульне тестування;
- командні проєкти;
- реферати, есе;
- презентації та виступи на наукових заходах
- інші види.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Українська державність: витоки, форми, тенденції		
Семінар 1. Методичне заняття	РН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.	
Семінар 2. Державотворчі традиції на території України в стародавню добу: гіпотези та докази		11
Семінар 3. Державотворчі традиції Княжої доби		11
Семінар 4. Українські землі у складі іноземних держав XIV – I пол. XVII ст.	РН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.	12
Семінар 5. Українська державність в II половині XVII ст.	РН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності, мати активну громадську позицію та патріотичне ставлення до своєї країни.	12
Семінар 6. Функціонування державних механізмів на українських землях у XVIII ст.		12
Семінар 7. Суспільно-політичний рух в Україні у XIX ст.		12
Модульна контрольна робота 1.		30

Всього за модулем 1		100
Модуль 2. На шляху до відродження державності (XX – поч. XXI ст.)		
Семінар 8. Національно-демократичні сили в боротьбі за українську державність (поч. XX ст.)	РН 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника. РН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. РН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності, мати активну громадську позицію та патріотичне ставлення до своєї країни.	9
Семінар 9. Боротьба за відновлення державності українського народу (1917–1921 рр.)		9
Семінар 10. Суспільно-політичний розвиток українських земель у міжвоєнний період		9
Семінар 11. Проблеми української державності в роки Другої світової війни		9
Семінар 12. Суспільно-політичні трансформації в Україні (1945–1991 рр.)		9
Семінар 13. Теорія та практика державного будівництва в умовах незалежності України		9
Семінар 14. Українська держава на сучасному етапі		8
Семінар 15. Розвиток аграрного сектору України в історичній ретроспективі		8
Модульна контрольна робота 2.		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен/залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Курсовий проект/робота (за наявності)		100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати

добročесності	коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn.
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної форм здобуття вищої освіти.
- Методичні рекомендації з дисципліни «Історія української державності»: для студентів ОС «Бакалавр» денної форми навчання / уклад. С.О. Білан, В.В. Стрілець, О.В. Булгакова, Б.П. Грушецький, Н.Б. Кравченко, О.М. Кропивко, Л.П. Лановюк та ін. – К.: ЦП «Компринт», 2023. – 147 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Бажан О. Петро Шелест: Вірю в розквіт моєї рідної України... / НАН України. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – К.: Парламентське видавництво, 2021. – 352 с. – (Політичні портрети).
2. Бойко О.Д. Історія України: посібник / О. Д. Бойко. – вид., доп. – К.: Академвидав, 2021. – 656 с.
3. Борисова, О. В. Історія української державності: підручник : у 2 т. Т. 1 : Давні часи. Середньовіччя. Нова доба / О. В. Борисова, А. О. Климов; МОН України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. – Київ : Кондор, 2018. – 344 с.
4. Борисова, О. В. Історія української державності : підручник : у 2 т. Т. 2 : 1917 - 2017 рр. / О. В. Борисова, А. О. Климов; М-во освіти і науки України ; Луганськ. нац. аграр. ун-т. – Київ : Кондор, 2018. – 463 с.
5. Вегеш М. М., Віднянський С. В. Августин Волошин. Вид. 5-е, доопр., змін. / НАН України. Інститут історії України. – Ужгород; Київ: РІК-У, Інститут історії України, 2022. – 512 с.
6. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України: Київ: Портал, 2021. – 432 с.
7. Гуржій О. І., Реєнт О. П. Славетна Україна. Битви та повстання від княжої до імперської доби. Реєнт. Київ: Арій, 2023. 352 с.: іл.
8. Гуржій О., Реєнт О. У лабіринтах української дипломатії. Від князівської доби до початку ХХ століття. Київ: Арій, 2023. 352 с.: іл.
9. Даниленко В. М., Крупина В. О., Кульчицький С. В., Лисенко О. Є., Стяжкіна О. В., Якубова Л. Д. Україна в епіцентрі протистояння світових систем (1939–1990) / НАН України, Ін-т історії України. – Київ: Академперіодика, 2021. – 544 с., 96 с. іл. – (Україна. Нариси історії).
10. Дорошко, М. Історія України: знакові події та особистості / Микола Дорошко. – Київ: ТОВ «ОСНОВА-ПРИНТ ПЛЮС», 2021. – 472 с.
11. Історія Запорозької Січі. 2-ге вид. / Ред. кол.: В. Смолій (відп. ред.), В. Щербак (наук. ред., упоряд.), В. Горобець, О. Гуржій, Т. Чухліб. Київ: Арій, 2023. 240 с.: іл.
12. Історія України в особах. Козаччина: [нарис] / [Горобець В. М. та ін.]. – К.: Україна, 2013. – 301 с.
13. Коляда І. А., Реєнт О. П. Блаженніший Любомир Гузар: «Мудрець сердець нашої нації» / НАН України. Інститут історії України. Київ: Парлам. вид-во, 2023. 440 с.: іл.
14. Литвин В.М. Історія України: підручник / Володимир Литвин; [відп. ред. В. А. Смолій] ; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К.: Наукова думка, 2013. – 989 с.

15. Литвин В. М. Незасвоєні уроки: 1917–1991. Київ: Видавничий дім «АДЕФ–Україна», 2023. 1032 с.
16. Милько В. Українське представництво в Державній думі Російської імперії (1906–1917) / Відп. ред. О. П. Реєнт. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2016. – 396 с.
17. Мицик Ю.А. Історія України: навч. посіб. / Юрій Мицик, Олег Бажан. – Київ: Кліо, 2015. – 677 с.
18. Патриляк І. Визвольна боротьба ОУН й УПА (1939–1960 рр.) Монографія. – Київ: ВД «АДЕФ – Україна»; 2020. 712 с.
19. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. 2-е вид. – Харків: Клуб сімейного дозвілля, 2018. – 496 с.
20. Плохій С. Ядерне безумство. Історія Карибської кризи. – Харків: КСД, 2022. – 368 с.
21. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу / пер. з англ. Я. Лебеденка, А. Сагана. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. – 512 с.
22. Плохій С. Ялта: ціна миру. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. – 416 с.
23. Смолій В., Степанков В. Богдан Хмельницький: Полководець, дипломат, державотворець / Наук. ред. Ю. І. Шаповал. НАН України. Інститут історії України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. – К.: Парлам. вид-во, 2020. – 752 с. – (Політичні портрети).
24. Смолій В., Степанков В. Ідея протекторства в геополітичній доктрині Богдана Хмельницького та переяславський проект 1654 року: Тематичні нариси / НАН України. Інститут історії України. Київ: Інститут історії України, 2023. 144 с.
25. Українське суспільство в 1960–1980-х рр. Історичні нариси: Колективна монографія / Відп. ред. В. Даниленко; Упоряд.: В. Крупина, М. Смольницька. НАН України. Інститут історії України. – К.: Інститут історії України, 2021. – 959 с. – (З історії повсякденного життя в Україні).

Інформаційні ресурси

1. www.history.org.ua Інститут історії України НАН України
2. www.nbuv.gov.ua Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
3. <https://www.iananu.org.ua/> Інститут археології НАН України
4. <http://hrushevsky.nbuv.gov.ua/> Електронний архів Михайла Грушевського